T.C.

DANIŞTAY

10. DAİRE

E. 2009/1713

K. 2014/895

T. 17.2.2014

• TABİAT STATÜSÜNÜN KALDIRILMASINA DAİR İŞLEMİN İPTALİ İSTEMİ (Salt Yöre Halkının Uyuşmazlık Konusu Alandaki Ekonomik Faaliyetlerinin Sürdürülebilmesi İçin Tesis Olunan Dava Konusu Bakanlar Kurulu Kararında Sebep ve Amaç Yönleriyle Hukuka Uyarlık Bulunmadığı)

• MİLLİ PARK OLARAK BELİRLEMEYE DAİR İŞLEMİN İPTALİ İSTEMİ (Davadan Feragat Hükmü - Dava Konusu Bakanlar Kurulu Kararının Yürütülmesinin Durdurulmasına Karar Verilerek Söz Konusu İşlemin Hukuka ve Kamu Yararına Aykırılığının Saptanması Nedeniyle Davacının Bu Davadan Feragat Etme Olanağının Olmadığından Davacının Feragat İsteminin Yerinde Görülmediği)

• KÜLTÜR VE TABİAT ALANI (Tabiat Statüsünün Kaldırılmasına Dair İşlemin İptali İstemi - Yumurtalık Lagünün Aynı Statüde Korunması ve Korumaya Yönelik Önlemlerin Alınması Kamulaştırma İşlemlerinin Yapılması Yasal Bir Zorunluluk Olduğu/Salt Yöre Halkının Uyuşmazlık Konusu Alandaki Ekonomik Faaliyetlerinin Sürdürülebilmesi İçin Tesis Olunan Dava Konusu Bakanlar Kurulu Kararında Sebep ve Amaç Yönleriyle Hukuka Uyarlık Bulunmadığı)

• TABİATI KORUMA ALANI (Milli Park Olarak Belirlemeye Dair İşlemin İptali İstemi - Ramsar Sözleşmesine Taraf Olan Türkiye'nin Listeye Eklediği Sulak Alanlardan Birisi Olan Davaya Konu Yumurtalık Lagünü'nün Tahribata Uğramasına Yol Açabilecek Dava Konusu İşlemi Tesis Etmekle Uluslararası Taahhüt ve Sorumluluğuna Aykırı Hareket Ettiği/Davaya Konu Alanın Koruma Statüsünün Değiştirilmesini Gerektiren Şartlar Oluşmadığından İşlemde Hukuka Uyarlık Bulunmadığı)

• RAMSAR SÖZLEŞMESİ (Tabiat Statüsünün Kaldırılmasına Dair İşlemin İptali İstemi - Anılan Sözleşmeye Taraf Olan Türkiye'nin Listeye Eklediği Sulak Alanlardan Birisi Olan Davaya Konu Yumurtalık Lagünü'nün Tahribata Uğramasına Yol Açabilecek Dava Konusu İşlemi

Tesis Etmekle Uluslararası Taahhüt ve Sorumluluğuna Aykırı Hareket Ettiği)

• DAVADAN FERAGAT HÜKMÜ (Milli Park Olarak Belirlemeye Dair İşlemin İptali İstemi - Dava Konusu Bakanlar Kurulu Kararının Yürütülmesinin Durdurulmasına Karar Verilerek Söz Konusu İşlemin Hukuka ve Kamu Yararına Aykırılığının Saptanması Nedeniyle Davacının Bu Davadan Feragat Etme Olanağının Olmadığı)

1086/m.91

2577/m.31

2873/m.2/a,3/1,5,9

ÖZET : Dava, Yumurtalık Lagününün "tabiatı koruma alanı" statüsünün kaldırılmasına ve "milli park" olarak belirlenmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararının iptali istemiyle açılmıştır. Davaya konu Yumurtalık Lagünü'nün tabiatı koruma alanı niteliğini yitirdiğine ilişkin herhangi bir bilgi ve belge bulunmaması, aksine Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından mahallinde uzmanlara yaptırılan incelemelerde, alanın söz konusu niteliğini koruduğunun belirtilmesi karşısında, lagünün aynı statüde korunması ve korumaya yönelik önlemlerin alınması, kamulaştırma işlemlerinin yapılması yasal bir zorunluluk iken; bu husus gözetilmeksizin, salt yöre halkının uyuşmazlık konusu alandaki ekonomik faaliyetlerinin sürdürülebilmesi için tesis olunan dava konusu Bakanlar Kurulu Kararında sebep ve amaç yönleriyle hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Genel düzenleyici işlem niteliğindeki Yumurtalık Lagünü'nün tabiatı koruma alanı statüsünün kaldırılmasına ve yeni statüsünün milli park olarak belirlenmesine ilişkin Bakanlar Kurulu Kararının iptali istemiyle açılan bu davada da, nihai nitelikte olmasa da, Dairemizin kararıyla, dava konusu Bakanlar Kurulu Kararının yürütülmesinin durdurulmasına karar verilerek söz konusu işlemin hukuka ve kamu yararına aykırılığının saptanması nedeniyle davacının bu davadan feragat etme olanağının olmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle feragat istemi yerinde görülmemiştir.

Ramsar Sözleşmesi uyarınca, sözleşmeyi imzalayan her Devlet, ülke toprakları içindeki sulak alanları “Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Listesi”ne eklemeyi, listeye dahil ettikleri bu alanların giderek artan şekilde kaybına sebep olacak hareketleri şimdi ve gelecekte durdurmayı, bu alanların korunmasını geliştirmeyi, ayrıca listeye dahil edilmemiş olsa dahi sulak alanlarda, koruma alanları oluşturarak gerekli tedbirleri almayı taahhüt etmekte olup; anılan sözleşmeye taraf olan Türkiye'nin, listeye eklediği sulak alanlardan birisi olan davaya konu Yumurtalık Lagünü'nün tahribata

uğramasına yol açabilecek dava konusu işlemi tesis etmekle, uluslararası taahhüt ve sorumluluğuna aykırı hareket ettiği de görülmektedir. Bu durumda; davaya konu alanın koruma statüsünün değiştirilmesini gerektiren şartlar oluşmadığından, dava konusu Bakanlar Kurulu Kararında hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Davanın Özeti : 06.12.2008 tarih ve 27076 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, Yumurtalık Lagünü'nün tabiatı koruma alanı statüsünün kaldırılmasına ve yeni statüsünün milli park olarak belirlenmesine ilişkin 06.8.2008 tarih ve 2008/14355 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının; Yumurtalık Lagünü'nün biyolojik çeşitlilik açısından ülkemizin en önemli sulak alanları arasında olduğu, dava konusu Bakanlar Kurulu Kararı ile sahanın daha alt düzey bir koruma statüsüne dönüştürüldüğü, tesis edilen işlemin, ülkemizin taraf olduğu uluslararası sözleşmelere de aykırılık taşıdığı iddia edilerek iptali istenilmektedir.

Davalı İdareler Savunmalarının Özeti : Dava konusu Bakanlar Kurulu kararına konu sahanın uzun süredir bölgede yaşayan insanlar tarafından hayvancılık, balıkçılık ve tarım arazisi olarak kullanıldığı, hem bölgede yaşayan halkın mağduriyetini önlemek hem de sahanın etkin bir şekilde korunmasını sağlamak amacıyla alınan Bakanlar Kurulu kararında hukuka aykırılık bulunmadığı ileri sürülerek davanın reddi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hakimi : Ahmet Faruk Özer

Düşüncesi : 2873 sayılı Yasa kapsamındaki bir alanın koruma statüsünün değiştirilebilmesi için, söz konusu alanın o statüde korunmasını gerektiren niteliğini yitirmesi gerekmektedir. Tabiatı koruma alanı olarak korunmakta iken, dava konusu Bakanlar Kurulu Kararıyla statüsü milli park olarak değiştirilen Yumurtalık Lagünü'nün ise, tabiatı koruma alanı niteliğini yitirmediği dosya kapsamıyla sabit bulunduğundan, dava konusu 6.8.2008 tarih ve 2008/14355 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının iptali gerektiği düşünülmektedir.

Danıştay Savcısı : Ergün Özcan

Düşüncesi : Dava, 06.12.2008 tarih ve 27076 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan, Yumurtalık Lagününün "tabiatı koruma alanı" statüsünün kaldırılmasına ve "milli park" olarak belirlenmesine ilişkin 06.08.2008 tarih ve 2008/14355 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının iptali istemiyle açılmıştır.

Davacılar vekili tarafından verilen ve 17.2.2010 tarihinde kayda giren dilekçe ile bu davadan feragat edilmesi nedeniyle, bu iradenin idari yargı

yerinde belde veya semt sakini sıfatıyla açılan davalar yönünden hukuken geçerli kabul edilip edilmeyeceğinin değerlendirilmesi gerekir.

1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nun 91. maddesinde, feragat iki taraftan birinin talep sonucundan vazgeçmesi olarak tanımlanmış, 93. maddesinde feragat beyanının dilekçe ile veya yargılama sırasında sözlü olarak yapılacağı, 95. maddesinde de, feragatin kesin bir hükmün hukuki sonuçlarını hasıl edeceği kuralına yer verilmiştir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31.maddesi, idari davalarda feragat istemleri üzerine Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu hükümlerinin uygulanacağını hükme bağlamış ise de, bu hükmün, idari davaların nitelikleri dikkate alınarak ve idari dava türleriyle bağdaştığı ölçüde uygulanabileceğinin kabulü gerekir.

İdari Yargıda iptal davalarının niteliği itibariyle, özellikle gerçek veya tüzel kişilerin menfaat ilgilerini kurarak açtıkları davalarda işlemin, davanın yalnızca kişisel çıkarları bakımından değil belde veya semt sakini sıfatıyla davanın açılması halinde, objektif ölçütlerle kamusal menfaat yönünden de incelenmesi nedeniyle idarenin hukuka ve kamu yararına aykırı işlem tesis ettiğinin yargı kararıyla saptanmasından sonra, bu işlemin davacının sübjektif iradesiyle davadan feragat beyanıyla tekrar geçerlik kazandığı söylenemez. Aksine bir düşünce, davacı iradesinin yargı kararı üzerine çıkması sonucunu doğurur ki, bu durum kamu yararı ve idarenin yargısal denetimi yoluyla hukukun üstünlüğünü sağlama amacıyla bağdaşmaz.

Dava konusu olayda, belde veya semt sakini sıfatıyla Yumurtalık Lagününün "tabiatı koruma alanı" statüsünün kaldırılmasına ve "milli park" olarak belirlenmesine ilişkin 6.8.2008 tarih ve 2001/14355 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının iptali istemiyle açılan bu davada da, nihai nitelikte olmasa da, Danıştay 10. ve 6. Daireleri Müşterek Kurulunun 06.10.2009 tarih ve E:2009/1713 sayılı kararıyla, dava konusu Bakanlar Kurulu Kararının yürütülmesinin durdurulmasına karar verilerek söz konusu işlemin hukuka ve kamu yararına aykırılığının saptanması nedeniyle davacıların bu davadan feragat etme olanağı bulunmamaktadır. Bu nedenle feragat istemi yerinde görülmeyerek davanın esasının incelenmesine gerek görüldü.

Yurdumuzdaki milli ve milletlerarası düzeyde değerlere sahip milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanlarının seçilip belirlenmesine, özellik ve karakterleri bozulmadan korunmasına, geliştirilmesine ve yönetilmesine ilişkin esasları düzenlemek amacıyla yürürlüğe konulan 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'nun 2/a maddesinde, Milli Park; bilimsel ve estetik bakımdan, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak ve değerleriyle koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçaları olarak tanımlanırken, " Tabiatı Koruma alanı"; bilim ve eğitim

bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri ihtiva eden ve mutlak korunması gerekli olup sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış tabiat parçaları olarak tanımlanmıştır.

Aynı Yasanın 5177 sayılı Yasa ile değişik 3. maddesinin 1. fıkrasında, Milli park karakterine sahip olduğu tespit edilen alanların, Milli Savunma Bakanlığının olumlu görüşü, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı ile diğer ilgili bakanlıkların da görüşü alınarak, Çevre ve Orman Bakanlığı'nın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu Kararı ile milli park olarak belirleneceği hükmüne yer verilmiş ikinci fıkrasında ise, orman ve orman rejimi dışında kalan yerlerde tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanı belirlenmesine ilgili Bakanlıkların da görüşü alınarak Tarım ve Orman Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulunca karar verileceği öngörülmüştür.

2873 sayılı Yasanın 5. maddesinde, milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanı sınırları içinde kalan yerlerdeki gerçek ve tüzel kişilere ait taşınmaz mallar ile her türlü tesislerin, hazırlanacak planın gerçekleşmesi için gerekli görüldüğünde kamulaştırılacağı belirtilmiş, 16. maddesinin birinci fıkrasında, Bu Kanun kapsamına giren alanlarda, koruma hizmetleri ve suçların takibinin 6831 sayılı Orman Kanunu'nun beşinci fasıl dördüncü bölümünde yer alan suçların takibi ile ilgili hükümlere istinaden Orman muhafaza memurlarınca sağlanacağı, ikinci fıkrasında ise, bu Kanun kapsamına giren alanların kaynak değerlerinin korunarak kullanılmasına imkan sağlamak amacıyla uzun süreli gelişim planlarına uygun olarak yapılan ziyaretçi yönetim planlarının etkin bir şekilde uygulanması ve korunan alanlara gelen ziyaretçilerin doğru bilgilendirilmesi bakımından ve korunan alan yönetiminden olumsuz etkilenen yöre insanının kayıplarının en aza indirilmesine imkan sağlanmak üzere, korunan alan sınırları dahilinde ve yakın çevresinde yaşayan yöre insanının alan kılavuzu olarak yetiştirilmesi konusunda Çevre ve Orman Bakanlığının ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde gerekli çalışmaları yapacağı hükme bağlanmıştır. Anılan Yasanın 8. madesinde, turizm bölge, alan ve merkezleri dışında kalan milli parklar ve tabiat parklarında kamu yararı olmak şartıyla ve plan dahilinde, turistik amaçlı bina ve tesisler yapmak üzere gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri lehine Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Turizm ve Orman Bakanlığınca izin verilebileceği hükmüne yer verilmiştir.

2872 sayılı Çevre Kanunu'n 9. maddesinin (e) fıkrasında, sulak alanların doğal yapılarının ve ekolojik dengelerinin korunmasının esas olduğu belirtilmiş, Türkiye'nin de taraf olduğu Ramsar Sözleşmesi'nin 2. maddesinde, her akit tarafın, ülkesi toprakları içindeki elverişli sulak alanları

"liste" adıyla tanımlayarak ve 8 inci madde uyarınca kurulacak Büro tarafından tutulacak olan "Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Listesi"ne dahil edilmek üzere tayin edeceği, 4. maddesinde, her akit tarafın, listeye dahil olsun veya olmasın, sulak alanlarında tabiatı koruma alanları ayırarak sulak alanlarının ve su kuşlarının korunmasını geliştirecek ve yeterli inzibati tedbirleri alacağı öngörülmüştür. Öte yandan Ramsar Sözleşmesinin uygulanmasına yönelik olarak uluslararası öneme sahip olsun veya olmasın tüm sulak alanların korunması, geliştirilmesi esaslarını belirlemek amacıyla 17.05.2005 tarihli Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe konulan Sulak Alanların Korunması Yönetmeliğinin 5. maddesinde, koruma ilkeleri belirlenerek, bu ilkelere uyulması zorunluluğu getirilmiştir. Ayrıca, Milli Parklar Yönetmeliğinin 7/B maddesinde ise "Tabiatı Koruma Alanı" kriterleri saptanmıştır.

Görüldüğü üzere yukarıda aktarılan mevzuattan, 2873 sayılı Yasa hükümlerine göre, "tabiatı koruma alanı"nın mutlak olarak korunması gereken yerlerden olduğu anlaşılmakta, aynı Yasa hükümlerine göre korumanın ne şekilde yapılacağı, (ki buna kamulaştırma da dahil olmak üzere inzibatı korumanın) anılan Yasanın 5 ve 16. maddesi hükümlerinde açıklığa kavuşturulmuştur. Koruma ilgili olarak benzer hükümler 2872 sayılı Çevre Kanunu ile Türkiye'nin taraf olduğu Ramsar Sözleşmesinde de yer almaktadır. Dolayısıyla "tabiatı koruma alanı" olarak belirlenen bir bölgenin mutlak anlamda korunması idareye ulusal ve uluslararası bir yükümlülük olarak verilmiştir.

Dava konusu olayda ise "tabiatı koruma alanı" olarak belirlenen bir bölgenin bu statüsünün değiştirilerek, başka bir koruma türü olan "milli park" statüsüne dönüştürülmesi nedeniyle, uyuşmazlığın çözümü, etkin ve mutlak korumanın hangi statüde sağlanacağının tespiti noktasında toplanmaktadır.

Uyuşmazlığa konu Yumurtalık Lagünü ve yakın çevresi; Seyhan-Ceyhan deltası göl lagünleri, sulak alan kıyı kumulları, barındırdığı bitki ve hayvan türleri ile oluşturduğu kompleks yapısı, çevredeki Akyatan ve Ağyatan gölleri ile birlikte su kuşları açısından öneme haiz "A sınıfı" üçlü bir kompleks niteliğe sahip olması nedeniyle 08.01.1994 tarih ve 21984 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile "Yumurtalık Lagünü Tabiatı Koruma Alanı" olarak ilan edilmiş ve 09.02.2005 tarihinde, yukarıda ilgili hükümleri belirtilen Ramsar Sözleşmesi listesine dahil edilmiştir.Söz konusu alanın Milli Parklar Yönetmeliğinin 7/Bmaddesinde belirlenen kriterleri yitirdiğine dair herhangi bir somut saptama yapılmaksızın -aksine idarenin kendi elemanlarına yaptırdığı tespit raporları ile Yumurtalık Lagünleri Yönetim Planı 4.Yönlendirme Komitesi tespit raporlarında, bölgenin kaynak değerlerini koruduğuna ilişkin tespitlere rağmen- özel mülkiyete konu arazilerde izinsiz zirai faaliyet yapılarak alan içerisinde büyük ve küçükbaş hayvancılık faaliyetlerinde bulunulduğu, lagünlerde

geleneksel dalyan balıkçılığı yapıldığı, kontrolsüz ve düzensiz plaj faaliyetlerinde bulunulduğu, bu faaliyetleri yürüten yöre halkı ile yönetim arasında hukuki ve sosyal problemler yaşanması nedeniyle bu problemlerin giderilmesi için bu alanın "Tabiatı Koruma Alanı" statüsünün "Milli Park" statüsüne dönüştürülmesine karar verilmiştir.

Yukarıda ilgili hükümleri aktarılan gerek ulusal mevzuatta ve gerek uluslararası nitelikteki Ramsar Sözleşmesi hükümleriyle, davalı idareye "Tabiatı Koruma Alanları" yönünden mutlak koruma zorunluluğu getirilmesine ve korumanın inzibati yöntemler ve kamulaştırma da dahil olmak üzere ne şekilde yapılacağı hususu açık olmasına karşın, idarece, üzerine düşen bu "koruma yükümlülüğü" gereği gibi yerine getirilmeksizin, daha etkin koruma sağlayacağı gerekçesiyle uyuşmazlığa konu alanın statüsünün değiştirilerek "Milli Park" statüsüne dönüştürülmesi yerinde değildir. Çünkü 2873 sayılı Yasanın 8.maddesinde yer verilen hükümle "Milli Park" niteliğindeki alanlarda, kamu yararı bahanesiyle de olsa yapılaşmaya açılma söz konusu olabilecek dolayısıyla mevzuatta amaçlanan koruma gerçekleşmeyecektir.

Bu nedenle "Tabiatı Koruma Alanı" statüsündeki bir yerin "Milli Park" statüsüne dönüştürülmesi daha etkin ve verimli bir koruma sağlamayacağından, dava konusu Bakanlar Kurulu Kararının bu niteliği itibarıyla kamu yararı ve hizmet gereklerine uygunluğundan söz edilemez.

Buna göre, idarece, ulusal ve uluslararası mevzuat hükümlerinde "tabiatı koruma alanı" ile ilgili olarak öngörülen koruma yükümlülüğü ile ilgili gerekler yerine getirilmeksizin, hukuken geçerli nitelikte sayılamayacak, koruma ile ilgili yükümlülüklerin yerine getirilmesi halinde önlenebilecek nitelikteki sorunlar sebep olarak gösterilip Yumurtalık Lagünlerinin "Tabiatı Koruma Alanı" statüsünün "Milli Park" statüsüne dönüştürülmesinde hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle, dava konusu Bakanlar Kurulu Kararının iptaline karar verilmesi gerektiği düşünülmüştür.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Hüküm veren, 2575 sayılı Danıştay Kanunu'nun Ek 1. maddesi uyarınca, Danıştay Onuncu ve Ondördüncü Dairelerinden oluşan Müşterek Kurulca, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31. maddesinin yollamada bulunduğu Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 63. maddesinde öngörülen koşulların gerçekleşmemiş olduğu anlaşıldığından; Yeşilköy Belediye Başkanlığı ve Kaldırım Belediye Başkanlığının da aralarında bulunduğu, 16 ayrı tüzelkişiliğin davalılar yanında davaya katılma istemi kabul edilmeyerek işin gereği görüşüldü:

KARAR : Dava; 06.12.2008 tarih ve 27076 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan, 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu'nun 3. maddesi uyarınca Yumurtalık Lagünü'nün tabiatı koruma alanı statüsünün kaldırılmasına ve yeni statüsünün milli park olarak belirlenmesine ilişkin 6.8.2008 tarih ve 2008/14355 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının iptali istemiyle açılmıştır.

Dairemizin 16.10.2009 tarih ve E:2009/1713 sayılı yürütmenin durdurulmasına yönelik kararından sonra, davacılar vekili Av. … tarafından 17.02.2010 tarihinde kayıtlara giren dilekçe ile davadaki netice-i talepten vazgeçilmek suretiyle davadan feragat edilmesi nedeniyle, bu iradenin idari yargı yerinde genel düzenleyici işlemlere karşı açılan davalar yönünden hukuken geçerli kabul edilip edilmeyeceğinin değerlendirilmesi gerekir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31. maddesinin "hakimin davaya bakmaktan memnuiyeti ve reddi, ehliyet, üçüncü şahısların davaya katılması, davanın ihbarı, tarafların vekilleri, feragat ve kabul, teminat, mukabil dava, bilirkişi, keşif, delillerin tespiti, yargılama giderleri, adli yardım ve duruşma sırasında tarafların mahkemenin sükununu ve inzibatını bozacak hareketlerine karşı yapılacak işlemler" konularında yollamada bulunduğu 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu, 04.02.2011 tarih ve 27836 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan ve 01.10.2011 tarihinde yürürlüğe giren 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 450. maddesi ile yürürlükten kaldırılmış; anılan Kanun'un 447. maddesinin 2. fıkrasında ise, "Mevzuatta, yürürlükten kaldırılan 18.06.1927 tarih ve 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'na yapılan yollamalar, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun bu hükümlerin karşılığını oluşturan maddelerine yapılmış sayılır." kuralına yer verilmiştir.

2577 sayılı Yasanın 31. maddesiyle "feragat" konusunda atıfta bulunulan Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 307. maddesinde "Feragat, davacının, talep sonucundan kısmen veya tamamen vazgeçmesidir", 312. maddesinde ise, "Feragat veya kabul beyanında bulunan, taraf davada aleyhine hüküm verilmiş gibi yargılama giderlerini ödemeye mahkum edilir. Feragat ve kabul, talep sonucunun sadece bir kısmına ilişkin ise yargılama giderlerine mahkumiyet, ona göre belirlenir.", anılan Yasanın 311. maddesinde de "Feragat ve kabul kesin hüküm gibi sonuç doğurur. " kuralına yer verilmiştir.

2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanunu'nun 31.maddesi, idari davalarda feragat istemleri üzerine Hukuk Muhakemeleri Kanunu hükümlerinin uygulanacağını hükme bağlamış ise de, bu hükmün, idari davaların nitelikleri dikkate alınarak ve idari dava türleriyle bağdaştığı ölçüde uygulanabileceğinin kabulü gerekir.

İdari yargıda iptal davalarının niteliği itibariyle, özellikle gerçek veya tüzel kişilerin menfaat ilgilerini kurarak açtıkları davalarda işlemin, davanın

yalnızca kişisel çıkarları bakımından değil objektif ölçütlerle kamusal menfaat yönünden de incelenmesi nedeniyle idarenin hukuka ve kamu yararına aykırı işlem tesis ettiğinin yargı kararıyla saptanmasından sonra, bu işlemin davacının subjektif iradesiyle davadan feragat beyanıyla tekrar geçerlik kazandığı söylenemez. Aksine bir düşünce, davacı iradesinin yargı kararı üzerine çıkması sonucunu doğurur ki, bu durum kamu yararı ve idarenin yargısal denetimi yoluyla hukukun üstünlüğünü sağlama amacıyla bağdaşmaz.

Genel düzenleyici işlem niteliğindeki Yumurtalık Lagünü'nün tabiatı koruma alanı statüsünün kaldırılmasına ve yeni statüsünün milli park olarak belirlenmesine ilişkin 06.08.2008 tarih ve 2008/14355 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının iptali istemiyle açılan bu davada da, nihai nitelikte olmasa da, Dairemizin 16.10.2009 tarih ve E:2009/1713 sayılı kararıyla, dava konusu Bakanlar Kurulu Kararının yürütülmesinin durdurulmasına karar verilerek söz konusu işlemin hukuka ve kamu yararına aykırılığının saptanması nedeniyle davacının bu davadan feragat etme olanağının olmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle feragat istemi yerinde görülmemiştir.

2873 sayılı Milli Parklar Kanunu, yurdumuzdaki milli ve milletlerarası düzeyde değerlere sahip milli park, tabiat parkı, tabiat anıtı ve tabiatı koruma alanlarının seçilip belirlenmesine, özellik ve karakterleri bozulmadan korunmasına, geliştirilmesine ve yönetilmesine ilişkin esasları düzenlemek amacıyla yürürlüğe konulmuş olup; Yasanın 2.maddesinde, Yasa kapsamındaki koruma statülerinin hangi özellikteki tabiat parçaları için uygulanacağı belirlenmiştir. Bu kapsamda, Yasanın 2. maddesinin (a) bendinde, "milli park", bilimsel ve estetik bakımdan, milli ve milletlerarası ender bulunan tabii ve kültürel kaynak ve değerleriyle koruma, dinlenme ve turizm alanlarına sahip tabiat parçaları olarak; "tabiatı koruma alanı" ise, bilim ve eğitim bakımından önem taşıyan nadir, tehlikeye maruz veya kaybolmaya yüz tutmuş ekosistemler, türler ve tabii olayların meydana getirdiği seçkin örnekleri içeren ve mutlak korunması gerekli olup sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılmış tabiat parçaları olarak tanımlanmıştır.

Aynı Yasanın 3. maddesinde, milli park karakterine sahip olduğu tespit edilen alanların, Millî Savunma Bakanlığının olumlu görüşü, Enerji ve Tabiî Kaynaklar Bakanlığı ve Kültür ve Turizm Bakanlığı ile diğer ilgili bakanlıkların da görüşü alınarak, Çevre ve Orman Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu kararı ile milli park olarak belirleneceği hükme bağlanmış; 8. maddesinde, milli park alanlarında, turistik amaçlı bina ve tesisler yapmak üzere gerçek ve özel hukuk tüzel kişileri lehine Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Çevre ve Orman Bakanlığınca izin verilebileceği belirtilirken; 10. maddesinde, tabiatı koruma alanlarında 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu'nun ilgili hükümleri saklı

kalmak kaydıyla, kullanma izni verilemeyeceği veya irtifak hakkı tesis edilemeyeceği kuralına yer verilmiş; 5. maddesinde, Yasa kapsamında kalan yerlerdeki gerçek ve tüzel kişilere ait taşınmaz mallar ile her türlü tesislerin gerektiği takdirde kamulaştırılabileceği öngörülmüş; anılan Yasaya dayanılarak çıkarılan Milli Parklar Yönetmeliğinin 19. maddesinde ise, koruma alanlarının Devlet mülkiyetinde ve Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğünün intifa ve denetiminde olmasının esas olduğu, ancak milli parklarda Devlet mülkiyetinin aranmayabileceği düzenlenmiştir.

Yukarıda aktarılan mevzuat hükümlerinden de anlaşılacağı üzere, "tabiatı koruma alanı", anılan Yasa kapsamında en üst düzeyde koruma sağlayan statü olup; mutlak korunması gereken ve sadece bilim ve eğitim amaçlarıyla kullanılmak üzere ayrılan tabiat parçalarını kapsamaktadır. "Milli park" ise, turistik amaçlı bina ve tesislerin dahi yapımına izin verilebilecek alanlar için uygulanan bir statüdür. Dolayısıyla, dava konusu Bakanlar Kurulu Kararının, Yumurtalık Lagünü'nün koruma düzeyinin düşürülmesine yönelik olduğunda duraksama bulunmamaktadır.

Bununla birlikte; 2873 sayılı Yasanın 2. maddesi incelendiğinde; her bir koruma statüsünün sadece tanımında yer alan özellikleri taşıyan tabiat parçaları için uygulanabileceği; buna paralel olarak, korunduğu statüye has niteliklerini yitirmeyen tabiat parçalarının aynı statüde korunmaya devam edilmesinin zorunlu olduğu; başka bir ifadeyle, anılan Yasa kapsamında herhangi bir statüde korunan tabiat parçasının, bu statüde korunmasını gerektiren niteliğini yitirmedikçe koruma statüsünün değiştirilemeyeceği (başka bir statüde korunamayacağı) sonucuna varılmaktadır. Nitekim Yasanın 3. maddesinin 1. fıkrasında "milli park karakterine sahip olduğu tespit edilen alanların" milli park olarak belirleneceği hükme bağlanmış; böylelikle milli park özelliği göstermeyen bir tabiat parçasının milli park olarak korunamayacağı kabul edilmiştir.

Bu bağlamda, uyuşmazlığın çözümü için, Bakanlar Kurulu Kararına konu Yumurtalık Lagünü'nün niteliğinde herhangi bir değişiklik meydana gelip gelmediğinin incelenmesi gerekmektedir.

Adana İli, Yumurtalık İlçesi sınırları içinde bulunan "Yumurtalık Lagünü", Adana Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu'nun 19.11.1993 tarih ve 1609 sayılı kararıyla “1. Derece Doğal Sit Alanı”, 31.03.1994 tarih ve 94/5451 sayılı Bakanlar Kurulu Kararıyla (8.7.1994 tarihinde yürürlüğe girmiştir.) “Tabiatı Koruma Alanı” olarak belirlenmiş; Türkiye tarafından imzalanan,17.05.1994 tarih ve 21937 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak usulüne uygun olarak yürürlüğe konulan Özellikle Su Kuşları Yaşama Ortamı Olarak Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Hakkında Sözleşme (Ramsar Sözleşmesi) kapsamında belirlenen “Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Listesi”ne 9.2.2005 tarihinde dahil edilmiş,

dava konusu Bakanlar Kurulu Kararıyla da koruma statüsü, tabiatı koruma alanından milli parka çevrilmiştir.

Dosyaya sunulan ve davalı idarelerden Çevre ve Orman Bakanlığınca görevlendirilen uzmanlar tarafından mahallinde ve belgeler üzerinde yapılan incelemeler sonucu düzenlenen raporlar ile Yumurtalık Lagünleri Yönetim Planı 4. Yönlendirme Komitesi toplantı kararlarını içeren tutanağın incelenmesinden; Yumurtalık Lagünlerinin halen Ramsar Sözleşmesi kapsamında uluslararası öneme sahip (A sınıfı) sulak alan niteliğinde olduğu, kuşların göç yolları üzerinde bulunmakla uluslararası öneme sahip kuş alanı olduğu, Seyhan ve Ceyhan nehirlerinin taşıdığı alüvyonların birikmesi sonucu oluşan delta ortamına ve tatlı-tuzlu su karışımına sahip olması nedeniyle mutlak korunması gereken bitki ve hayvan (yaban hayatı) çeşitliliğini barındırdığı, aynı zamanda jeolojik ve jeomorfolojik açıdan ender bulunan nitelik arz ettiği; bununla birlikte, tabiatı koruma alanının, bilim ve eğitim amacı dışında kullanılmasının yasak olmasına rağmen, söz konusu alanda yer alan ve 12 yıldır kamulaştırılamayan özel mülkiyete konu arazilerde tarım ve hayvancılık faaliyetlerinde bulunulduğu, lagünün dalyan balıkçılığı, piknik ve plaj amaçlarıyla kullanıldığı, alanın bu statüdeyken mevzuata uygun olarak korunması için söz konusu faaliyetlerin yasaklanması gerektiği, bunun ise yöre halkının geçim kaynaklarının engellenmesi anlamına geleceğinden sosyal ve ekonomik sorunlara yol açacağı; bu nedenle, Yumurtalık Lagünü'nün tabiatı koruma alanı niteliği devam etse dahi alanda yürütülen faaliyetlere izin verilebilmesi için alanın koruma statüsünün milli park olarak değiştirilmesi gerektiği hususlarına yer verildiği; aynı gerekçelerin davalı idarelerin savunmalarında da aynen yer aldığı anlaşılmaktadır.

Buna göre; davaya konu Yumurtalık Lagünü'nün tabiatı koruma alanı niteliğini yitirdiğine ilişkin herhangi bir bilgi ve belge bulunmaması, aksine Çevre ve Orman Bakanlığı tarafından mahallinde uzmanlara yaptırılan incelemelerde, alanın söz konusu niteliğini koruduğunun belirtilmesi karşısında, lagünün aynı statüde korunması ve korumaya yönelik önlemlerin alınması, kamulaştırma işlemlerinin yapılması yasal bir zorunluluk iken; bu husus gözetilmeksizin, salt yöre halkının uyuşmazlık konusu alandaki ekonomik faaliyetlerinin sürdürülebilmesi için tesis olunan dava konusu Bakanlar Kurulu Kararında sebep ve amaç yönleriyle hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

Öte yandan; Ramsar Sözleşmesi uyarınca, sözleşmeyi imzalayan her Devlet, ülke toprakları içindeki sulak alanları “Uluslararası Öneme Sahip Sulak Alanlar Listesi”ne eklemeyi, listeye dahil ettikleri bu alanların giderek artan şekilde kaybına sebep olacak hareketleri şimdi ve gelecekte durdurmayı, bu alanların korunmasını geliştirmeyi, ayrıca listeye dahil edilmemiş olsa dahi sulak alanlarda, koruma alanları oluşturarak gerekli

tedbirleri almayı taahhüt etmekte olup; anılan sözleşmeye taraf olan Türkiye'nin, listeye eklediği sulak alanlardan birisi olan davaya konu Yumurtalık Lagünü'nün tahribata uğramasına yol açabilecek dava konusu işlemi tesis etmekle, uluslararası taahhüt ve sorumluluğuna aykırı hareket ettiği de görülmektedir.

Bu durumda; davaya konu alanın koruma statüsünün değiştirilmesini gerektiren şartlar oluşmadığından, dava konusu Bakanlar Kurulu Kararında hukuka uyarlık bulunmamaktadır.

SONUÇ : Açıklanan nedenlerle, 06.08.2008 tarih ve 2008/14355 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının iptaline, aşağıda dökümü yapılan 225,80 TL yargılama gideri ile hüküm tarihinde yürürlükte bulunan Avukatlık Asgari Ücret Tarifesi uyarınca takdir edilen 1.500-TL avukatlık ücretinin davalı idarelerden alınarak davacılara verilmesine, kararın tebliğ tarihini izleyen 30 gün içerisinde Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna temyizen başvurulabileceğinin taraflara duyurulmasına, 17.02.2014 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

T.C.

DANIŞTAY

6. DAİRE

E. 2013/5072

T. 19.3.2014

• ACELE KAMULAŞTIRMA (Yurt Savunması İhtiyacı Veya Özel Kanunlarda Öngörülen Olağanüstü Durumlarda Açıkça Üstün Kamu Yararının ve Düzeninin Korunması Amacıyla Yapılabileceği - Aceleliğe Bakanlar Kurulunca Karar Verilebilmesi İçin Kararın Bu İki Koşula Paralel Nitelik Taşıması Gerektiği)

• TERMİK SANTRAL İÇİN ACALE KAMULAŞTIRMA YAPILMASI (Yasada Zikredilen Özel ve İstisnai Koşullar Bulunmadan ve İdarece Ortaya Konulmadan Salt Belirlenen Özel Nedenle Yapılmasının Hukuken Olanaklı Bulunmadığı - Bakanlar Kurulu Kararı ile Yapılacak İşlemler Sonucunda Mülkiyet İle İlgili Sorunların Telafisi Güç ve İmkansız Sonuçlar Doğurabileceği)

• BAKANLAR KURULUNUN ACELE KAMULAŞTIRMA KARARLARI (Yapılmasını Gerektiren Nedenlerin Ortaya Konulması Acelelik Halinin

Üstün Kamu Yararının ve Kamu Düzeninin Korunmasını Gerektiren Hallerin Açıklanması Gerektiği - Aksi Durumda Müdahalenin Mülkiyet Hakkı İhlaline Neden Olacağı)

• MÜLKİYET HAKKININ İHLALİ (Bakanlar Kurulunun Acele Kamulaştırma Kararlarında Yurt Savunması İhtiyacı Veya Özel Kanunlarda Öngörülen Olağanüstü Durumlarda Açıkça Üstün Kamu Yararının ve Düzeninin Korunmasının Gözetileceği - Anayasa Mahkemesi Kararları ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatlarına Aykırı İşlem Yapılmaması Gerektiği)

2709/m. 35, 46

2942/m. 3, 27

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Ek 1 Nolu Protokol/m. 1

ÖZET : Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun uygulanmasında yurt savunması ihtiyacına veya özel kanunlarda öngörülen olağanüstü durumlarda gerekli olması halleri şeklinde açıkça sayılmak suretiyle üstün kamu yararının ve kamu düzeninin korunmasının gerçekleştirilmesi amacıyla acele kamulaştırma yoluna gidilebileceği belirtilmiştir.

Üçüncü durum olan aceleliğine Bakanlar Kurulunca karar verilebilmesi için de kamu yararı ve kamu düzenine ilişkin olma halinin maddede yer alan diğer iki koşula paralel nitelik taşıması gerektiği açıktır.

Acele kamulaştırma, olağanüstü bir kamulaştırma usulü olup istisnai durumlarda uygulanacak bir yöntem olduğundan acelelik halinin bulunduğunun saptanması halinde acele kamulaştırması zorunlu bulunan taşınmazlara yönelik gerekli tespitler yapılıp sebepleri de belirtilmek suretiyle başvuruda bulunulması, olağan kamulaştırma gerekçeleri dışında bu yöntemin uygulanma gerekçesinin, olağanüstü durumların, bu yönteme başvurulması ile amaçlanan kamu yararının, kamu düzeninin korunmasını gerektiren hallerin somut olarak ortaya konulması ve başvuruda bulunulan taşınmazlara yönelik inceleme yapılarak koşulların gerçekleşmesi halinde Bakanlar Kurulunca 2942 sayılı Kanunun 27. maddesi uyarınca aceleliğine karar verilmiş olan taşınmazlara yönelik olarak acele kamulaştırma işlemlerinin yürütülmesi gerekmektedir.

Dava konusu Bakanlar Kurulu kararı incelendiğinde, acele kamulaştırma yapılmasını gerektiren nedenlerin ortaya konulmadığı, acelelik halinin, üstün kamu yararının ve kamu düzeninin korunmasını gerektiren hallerin açıklanmadığı görülmektedir. Her ne kadar, dosyada yer alan belgelerden, termik santrali kapsamında yapılacak çalışmalar için acele kamulaştırma

kararı alındığı anlaşılmakta ise de, acele kamulaştırmaya ilişkin olarak yukarıda açıklanan özel ve istisnai koşullar bulunmadan ve idarece ortaya konulmadan, salt belirtilen nedenle acele kamulaştırma yapılması hukuken olanaklı değildir.

Bu durumda, dava konusu Bakanlar Kurulu kararında hukuka uyarlık bulunmadığından bu karar uyarınca yapılacak acele kamulaştırma işlemleri sonucunda ortaya çıkacak mülkiyet ile ilgili sorunların telafisi güç ve imkansız sonuçlar doğuracağı da açıktır.

DAVA : İstemin Özeti : Çanakkale İli, Biga İlçesi, Bekirli Köyü, Marmaracık Mevkii, 2669 ve 2700 parsel sayılı taşınmazların İ... Çelik Enerji Tersane ve Üretim A.Ş. lehine acele kamulaştırılmasına ilişkin 01.08.2012 günlü, 28371 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 16/07/2012 tarihli, 2012/3423 sayılı Bakanlar Kurulu kararı ile Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'nun 09/08/2012 tarihli, 3779 sayılı kararının iptali ve yürütmenin durdurulması istenilmektedir.

Savunmaların Özeti : Haksız ve hukuki dayanaktan yoksun olarak açılan davanın ve 2577 sayılı Kanun'un 27. maddesinde öngörülen koşullar gerçekleşmediğinden yürütmenin durdurulması isteminin reddine karar verilmesi gerektiği savunulmaktadır.

Danıştay Tetkik Hakimi: Mehmet Sıtkı ÇELİK

Düşüncesi : Dosyada bulunan bilgi ve belgelerin birlikte değerlendirilmesinden, dava konusu işlemin, yürütülmesinin durdurulması için 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 27. maddesinin 2. fıkrasında aranan koşulların gerçekleştiği anlaşıldığından, yürütmenin durdurulmasına ilişkin istemin kabulü gerektiği düşünülmektedir.

TÜRK MİLLETİ ADINA

Karar veren Danıştay Altıncı Dairesince Tetkik Hakiminin açıklamaları dinlendikten ve 2577 sayılı Yasanın 27 nci maddesi uyarınca dosyadaki belgeler incelendikten sonra ve müdahale isteminde bulunların davanın sonucuyla ilgili olduğu anlaşıldığından, 2577 sayılı Yasanın 31. maddesinin yollamada bulunduğu Hukuk Muhakemeleri Kanununun ilgili kuralları uyarınca davalı idare yanında davaya katılma istemi kabul edilerek işin gereği görüşüldü:

KARAR : Dava, Çanakkale İli, Biga İlçesi, Bekirli Köyü, Marmaracık Mevkii, 2669 ve 2700 parsel sayılı taşınmazların İ... Çelik Enerji Tersane ve Üretim A.Ş. lehine acele kamulaştırılmasına ilişkin 01.08.2012 günlp, 28371 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 16/07/2012 tarihli, 2012/3423 sayılı Bakanlar

Kurulu- kararı ile Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'nun 09/08/2012 tarihli, 3779 sayılı kararının iptali ve yürütülmesinin durdurulması istemiyle açılmıştır.

Anayasanın 35. maddesinde, "Herkes, mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar, ancak kamu yararı amacıyla, kanunla sınırlanabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz." hükmü, 46. maddesinde, "Devlet ve kamu tüzel kişileri, kamu yararının gerektirdiği hallerde özel mülkiyette bulunan malları yasada gösterilen esas ve usullere göre kamulaştırmaya yetkilidir." hükmü yer almıştır.

Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin Ek 1 Nolu Protokolünün "Mülkiyetin korunması" başlıklı 1. maddesinde: "Her gerçek ve tüzel kişinin mal ve mülk dokunulmazlığına saygı gösterilmesini isteme hakkı vardır. Herhangi bir kimse, ancak kamu yararı sebebiyle ve yasada öngörülen koşullara ve uluslararası hukukun genel ilkelerine uygun olarak mal ve mülkünden yoksun bırakılabilir. Yukarıdaki hükümler, devletlerin, mülkiyetin kamu yararına uygun olarak kullanılmasını düzenlemek veya vergilerin ya da başka katkıların veya para cezalarının ödenmesini sağlamak için gerekli gördükleri yasaları uygulama konusunda sahip oldukları hakka halel getirmez." hükmüne yer verilmiştir.

2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 3. maddesinde, idarelerin kanunlarla yapmak yükümlülüğünde bulundukları kamu hizmetlerinin veya teşebbüslerinin yürütülmesi için gerekli olan taşınmaz malları, kaynakları ve irtifak haklarını kamulaştırabileceklferi hüküm altına alınmıştır.

Anılan mevzuat hükümleri açısından bakıldığında, özel mülkiyet hakkının korunması gereken temel insan hakları arasında öngörüldüğü, Anayasa ve uluslararası sözleşmelerde mülkiyet hakkını korumaya yönelik düzenlemelere yer verildiği, bu düzenlemelerde mülkiyet hakkına müdahalelerin olabileceğinin öngörüldüğü, ancak bu müdahalelerde kamu yararı gerekçesi, kanuni düzenleme gereği ve ölçülülük yada orantılılık gibi uluslararası hukukun genel ilkelerinin varlığının dikkate alınması gerektiği, aksi durumda müdahalenin mülkiyet hakkı ihlaline neden olacağı kabul edilmiştir. Nitekim Anayasa Mahkemesi kararları ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi içtihatlarıyla da bu hususların açık bir şekilde ortaya konulduğu görülmektedir.

Bu açıdan, idarelerin kanunlarla yapmak yükümlülüğünde bulunduğu kamu hizmetlerinin veya teşebbüslerinin yürütülmesi için gerekli olan özel mülkiyetteki taşınmaz malların, kaynakların ve irtifak haklarının kamu gücü kullanılarak kamu eline geçirilmesini ifade eden kamulaştırmanın yargısal incelemesinde, mülkiyet hakkına söz konusu müdahalede yukarıda yer alan hükümler çerçevesinde kamu yararının varlığının, bu kamu yararının

karşılanması zorunluluğunun özel mülkiyet hakkının korunmasından üstün olmasının ve orantılılık noktasında adil dengenin sağlanıp sağlanmadığının değerlendirilmesi gerekmektedir.

Diğer taraftan, 2942 sayılı Kamulaştırma Kanununun 27. maddesinde ise, 3634 sayılı Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun uygulanmasında yurt savunması ihtiyacına veya aceleliğine Bakanlar Kurulunca karar alınacak hallerde veya özel kanunlarla öngörülen olağanüstü durumlarda gerekli olan taşınmaz malların kamulaştırılmasında kıymet takdiri dışındaki işlemler sonradan tamamlanmak üzere ilgili idarenin istemi ile mahkemece yedi gün içinde o taşınmaz malın 10. madde esasları dairesinde ve 15. madde uyarınca seçilecek bilirkişilerce tespit edilecek değeri, idare tarafından mal sahibi adına 10. maddeye göre yapılacak davetiye ve ilanda belirtilen bankaya yatırılarak o taşınmaz mala el konulabileceği, bu Kanunun 3. maddesinin 2. fıkrasında belirtilen hallerde yapılacak kamulaştırmalarda yatırılacak miktar, ödenecek ilk taksit bedeli olduğu düzenlemesine yer verilmiştir.

Söz konusu madde incelendiğinde, kamulaştırma işlemlerinde öngörülen yöntemlerin bir kısmının uygulanmayarak taşınmaza acele el konulabilmesi yolu istisnai olarak başvurulabilecek bir yöntem olarak düzenlenmiş, acele kamulaştırmada olağan kamulaştırmaya oranla daha özel koşulların varlığı aranmış ve üç durumda acele kamulaştırma yapılmasına olanak tanınmıştır.

Bu durumların ikisinde, Milli Müdafaa Mükellefiyeti Kanununun uygulanmasında yurt savunması ihtiyacına veya özel kanunlarda öngörülen olağanüstü durumlarda gerekli olması halleri şeklinde açıkça sayılmak suretiyle üstün kamu yararının ve kamu düzeninin korunmasının gerçekleştirilmesi amacıyla acele kamulaştırma yoluna gidilebileceği belirtilmiştir.

Bu kapsamda üçüncü durum olan aceleliğine Bakanlar Kurulunca karar verilebilmesi için de kamu yararı ve kamu düzenine ilişkin olma halinin maddede yer alan diğer iki koşula paralel nitelik taşıması gerektiği açıktır. Nitekim anılan maddenin gerekçesinde de, acele ve istisnai hallerde, Kanunun önceki hükümlerine uyulmasının çeşitli sakıncalar yaratabileceği gibi, kamunun büyük zararlara uğramasının da muhtemel olabileceği belirtilerek maddede belirtilen şartların varlığına bağlı olarak kıymet takdiri dışındaki bazı yasal işlemlerin sonraya bırakılarak, maddede öngörülen süre ve şekilde taşınmaza el konulması düzenlenmiştir.

Acele kamulaştırma, olağanüstü bir kamulaştırma usulü olup istisnai durumlarda uygulanacak bir yöntem olduğundan acelelik halinin bulunduğunun saptanması halinde acele kamulaştırması zorunlu bulunan

taşınmazlara yönelik gerekli tespitler yapılıp sebepleri de belirtilmek suretiyle başvuruda bulunulması, olağan kamulaştırma gerekçeleri dışında bu yöntemin uygulanma gerekçesinin, olağanüstü durumların, bu yönteme başvurulması ile amaçlanan kamu yararının, kamu düzeninin korunmasını gerektiren hallerin somut olarak ortaya konulması ve başvuruda bulunulan taşınmazlara yönelik inceleme yapılarak koşulların gerçekleşmesi halinde Bakanlar Kurulunca 2942 sayılı Kanunun 27. maddesi uyarınca aceleliğine karar verilmiş olan taşınmazlara yönelik olarak acele kamulaştırma işlemlerinin yürütülmesi gerekmektedir.

Dosyanın incelenmesinden, uyuşmazlığa taşınmazın da içinde bulunduğu termik santrali için acele el koyma kararları verilmesi üzerine açılan davalarda Danıştay Altıncı Dairesinin E:2011/9277 ve devamı sayılı kararlarıyla yürütmenin durdurulmasına karar verilmesinin ardından yargı yerince yürütülmesi durdurulan acele kamulaştırma işlemi doğrultusunda ve taşınmazın parsel numaraları belirtilmek suretiyle dava konusu Bakanlar Kurulu kararıyla aynı şekilde acele kamulaştırma kararı verildiği, bunun üzerine görülen davanın açıldığı anlaşılmaktadır.

Dava konusu Bakanlar Kurulu kararı incelendiğinde, acele kamulaştırma yapılmasını gerektiren nedenlerin ortaya konulmadığı, acelelik halinin, üstün kamu yararının ve kamu düzeninin korunmasını gerektiren hallerin açıklanmadığı görülmektedir. Her ne kadar, dosyada yer alan belgelerden, termik santrali kapsamında yapılacak çalışmalar için acele kamulaştırma kararı alındığı anlaşılmakta ise de, acele kamulaştırmaya ilişkin olarak yukarıda açıklanan özel ve istisnai koşullar bulunmadan ve idarece ortaya konulmadan, salt belirtilen nedenle acele kamulaştırma yapılması hukuken olanaklı değildir.

Bu durumda, dava konusu Bakanlar Kurulu kararında hukuka uyarlık bulunmadığından bu karar uyarınca yapılacak acele kamulaştırma işlemleri sonucunda ortaya çıkacak mülkiyet ile ilgili sorunların telafisi güç ve imkansız sonuçlar doğuracağı da açıktır.

SONUÇ : Açıklanan nedenlerle, 2577 sayılı İdari Yargılama Usulü Kanununun 27 nci maddesinde öngörülen koşulların bulunması nedeniyle dava konusu işlemlerin yürütülmesinin durdurulmasına, bu kararın tebliğini izleyen 7 (yedi) gün içerisinde Danıştay İdari Dava Daireleri Kuruluna itiraz edilebileceğinin duyurulmasına, 19.03.2014 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

Bu karar, kullanıcılarımızdan Sayın Avukat Hasan Selami BİNAY tarafından gönderilmiştir.